

1. HISTORIA

Pierwsi ludzie osiedlili się na kontynencie australijskim ok. 40 000 lat temu. Byli to przybysze z Azji Południowo-Wschodniej. Pomiędzy kontynentami istniał, bowiem wówczas lądowy pomost, co ułatwiało wędrówkę.

Rdzennymi mieszkańcami obecnej Australii, przed przybyciem Europejczyków byli Aborygeni, których rozwój zatrzymał się na etapie organizacji plemiennej.

Pierwszymi Europejczykami, którzy dotarli do wybrzeży Australii w 1606 r., byli Holendrzy, W. Jansz i J. L. van Roossengin. W tym samym roku dotarł tu również hiszpański żeglarz, Torres. W latach 1642-1644 żeglował wzdłuż wybrzeży Abel Tasman, odkrywca wyspy, nazwanej później jego imieniem. Pierwszą nazwą nowego kontynentu była Nowa Holandia.

Początkowo nowo odkryte tereny nie budziły zainteresowania państw europejskich i uznawane były, jako nieprzydatne do kolonizacji. Dopiero po dotarciu do wschodnich wybrzeży podróżnika angielskiego J. Cooka (1770), który w imieniu Jerzego III objął w posiadanie odkryte tereny, nadając im nazwę Nowa Południowa Walia (1814 zmieniono ją na Australia i objęto nią cały kontynent). Sporządził on dokładne mapy i opisał roślinność. Jako odkrywca, ogłosił tę część kontynentu posiadłością Korony Brytyjskiej i nazwał Nową Południową Walią. Początkowo Anglia wykorzystywała nową posiadłość wyłącznie, jako kolonię karną, której plan założenia zaaprobował w 1786 angielski sekretarz stanu, lord Sydney. Na początku 1788 tzw. Pierwsza Flota, licząca 11 statków, przewożących 568 więźniów, 191 więźniarek oraz 211 marynarzy wraz z rodzinami, pod dowództwem kapitana A. Phillipa, który otrzymał tytuł gubernatora Nowej Południowej Walii, dotarła w rejon obecnego Sydney, zakładając pierwsze stałe osiedle w Australii, nazwane imieniem lorda Sydney.

Reformę Australii rozpoczął przybyły w 1809 roku nowy gubernator L. Macquarie (1809-1821), który przeprowadził szereg przemian, m.in. uznając karny charakter Australii za przejściowy, dążył do zrównania w prawach tzw. "emancypowanych" (tych, którzy zakończyli odbywanie kary) z "ekskluzywnymi" (nigdy niekaranymi). W 1828 została utworzona w kolonii Rada Legislacyjna (7 urzędników i 7 nominowanych spoza administracji) o charakterze opiniodawczym, z prawem odrzucania gubernatorskich dekretów. Na przełomie XVIII i XIX w. skolonizowano północne i południowe wybrzeże Australii, na których zaczął powstawać przemysł stoczniowy i włókienniczy, rozwijało się rybołówstwo i hodowla owiec. Wkrótce głównymi towarami eksportowymi stały się wełna (już w końcu lat 20. XIX w. Australia stała się jej największym światowym producentem) i skóry. Opłacalność

hodowli i duże zyski stały się również inspiracją do nowych wypraw w głąb kontynentu, w celu zbadania możliwości rozszerzenia pastwisk, a także eksploatacji bogactw naturalnych. To z kolei przyczyniło się do zajmowania przez kolonistów ziem należących do Aborygenów, stosując wobec nich eksterminację, której zaprzestano dopiero na początku XX w.

Wraz z postępowaniem osadnictwa powstały nowe kolonie - 1829 Australia Zachodnia, 1836 Australia Południowa. Z Nowej Południowej Walii wyodrębniły się: 1825 Ziemia Van Diemena (od 1855 pod nazwą Tasmania), 1850 Wiktorii, 1859 Queensland. Z inspiracji sprawującego 1831-1837 urząd gubernatora R. Bourke'a, jednego z najwybitniejszych przedstawicieli liberalizmu w ówczesnej Australii, wydano Akt 1839, który zrównał w prawach "ekskluzywnych" z "emancypowanymi". Wraz z rozwojem gospodarczym kolonii coraz bardziej anachroniczna stawała się jej funkcja jako miejsca zesłania - 1840 zaprzestano przywozu skazańców do Nowej Południowej Walii, 1868 przybył ostatni w dziejach Australii transport więźniów do Australii Zachodniej (szacuje się, że 1788-1868 wyekspediowano karnie do Australii 160,5 tys. osób, w tym ok. 25 tys. kobiet).

W 2. połowie XIX w. w Wiktorii, Nowej Południowej Walii, Queenslandzie oraz Australii Zachodniej odkryto złoto, (które stało się głównym, obok hodowli, źródłem dochodów kolonii), a także rudy żelaza i metali nieżelaznych w pozostałych koloniach, co przyczyniło się do dynamicznego rozwoju przemysłu, zwłaszcza wydobywczego i przetwórczego, transportu kolejowego i łączności telegraficznej oraz spowodowało gwałtowny napływ imigrantów z Wielkiej Brytanii, Europy, USA i Azji (tylko w latach 1851-1860 przybyło do Australii ok. 700 tys. osób).

Pod koniec XIX w. zaczęły się tworzyć w Australii pierwsze partie polityczne, nasiliło się również dążenie do utworzenia federacji kolonii, które zostało zrealizowane 1901, po zatwierdzeniu przez Wielką Brytanię *Australian Commonwealth Act*, na mocy którego Australię przekształcono w dominium pod nazwą Związek Australijski, obejmujący 6 stanów (1911 jego stolicą została Canberra).

W latach 60. radykalnej zmianie uległa polityka władz Australii w stosunku do Aborygenów, którym 1967 przyznano ostatecznie pełnię praw obywatelskich, rozpoczęto zwracanie im części ziemi, a także przyznano fundusze na opiekę socjalną i edukację. W 1992 wydano *Native Title Act*, zezwalający Aborygenom na zgłaszanie praw do zajmowanych przez nich terenów na podstawie "tubylczego tytułu do ziemi" i uznający ich za niepisanych, lecz legalnych jej właścicieli z czasów poprzedzających przybycie białych.

Ważniejsze daty z historii Australii:

1788 - przybycie tzw. Pierwszej Floty, w rejonie dzisiejszego Sydney, wraz z grupą więźniów,

1790 - przybycie okrętów Drugiej Floty;

- 1791 - przybycie okrętów Trzeciej Floty;
- 1792 - przybycie pierwszych prywatnych statków handlowych;
- 1794 - sprowadzenie owiec z Kalkuty;
- 1814 - nadanie nazwy Australia całemu kontynentowi;
- 1828 - utworzenie Rady Legislacyjnej o charakterze opiniodawczym, z prawem odrzucania gubernatorskich dekretów;
- 1825 - wyodrębnienie się z Nowej Południowej Walii - Ziemi Van Diemena (późniejsza Tasmania);
- 1829 - powstanie nowej kolonii - Australia Zachodnia;
- 1836 - powstanie nowej kolonii - Australia Południowa;
- 1840 - zaprzestanie przywozu skazańców;
- 1868 - ostatni transport więźniów do Australii Zachodniej;
- 1911 - wyznaczenie miejsca na stolicę Canberę
- 1927 - siedziba rządu przeniesiona do Canberry
- 1942 - przyznanie Australii autonomii przez Wielką Brytanię
- 1967 - w wyniku referendum zostają przyznane pełne prawa obywatelskie aborygenom

2. USTRÓJ

Australia jest monarchią konstytucyjną, a głową państwa jest monarcha. Australia pozostaje w unii personalnej z Wielką Brytanią, więc obecnie funkcję monarchy, (czyli Królowej Australii) sprawuje królowa Elżbieta II Windsor. Formalnie uprawnienia monarchy są dość szerokie: może wetować ustawy, mianuje premiera, ma prawo skrócić kadencję parlamentu. W praktyce jednak osobisty udział królowej w sprawowaniu rządów jest minimalny z dwóch powodów: 1. Królowa przebywa na stałe w Wielkiej Brytanii. Bezpośrednie rządy przekazywane są więc do Gubernatora Generalnego Australii. Gubernator mianowany jest przez monarchę, jednak zwyczajowo królowa akceptuje nominacje przedstawione przez premiera Australii. 2. Gubernator generalny z kolei zwyczajowo podejmuje decyzje zgodne z wolą urzędującego premiera. Udział gubernatora w bieżącym życiu politycznym Australii jest więc znikomy i jego funkcja sprowadza się na co dzień do czynności ceremonialnych.

1) Konstytucja

Australia, w przeciwieństwie do Wielkiej Brytanii, posiada spisaną konstytucję. Jej tekst został przygotowany przez przedstawicieli wszystkich stanów (oraz Nowej Zelandii, która

ostatecznie traktatu nie podpisała) w okresie przed utworzeniem federacji (1901 r.). Konstytucja została przyjęta w drodze referendum we wszystkich stanach oraz zatwierdzona przez parlament brytyjski w 1900 r.

Swoje oddzielne konstytucje posiadają również wszystkie stany Związku Australijskiego.

2) Władza wykonawcza

Faktyczną władzę wykonawczą w Australii sprawuje Premier oraz powołany przez niego rząd. Premier mianowany jest przez Gubernatora Generalnego Australii i zwyczajowo zostaje nim przywódca partii posiadającej większość w Izbie Reprezentantów.

3) Parlament

Władzę ustawodawczą w Australii sprawuje dwuizbowy Parlament. Izbą niższą jest Izba Reprezentantów, wybierana na 3 letnią kadencję oraz Senat (wyższa izba parlamentu). Senatorzy wybierani są na 6 letnią kadencję, a co 3 lata dokonuje się zmiany połowy składu izby.

4) Federacja i uprawnienia stanów

Australia jest federacją stanów, czyli dawnych kolonii brytyjskich, które zawarły unię w 1901 r. Podział uprawnień między rządy federalny i stanowy określa konstytucja. W kompetencjach rządów stanowych leżą m.in. sprawy związane ze służbą zdrowia (Medicare), bezpieczeństwem (policją), edukacją, infrastrukturą. Rząd federalny ma wyłączne prawo do ustanawiania podatków, utrzymywania armii i prowadzenia polityki zagranicznej.

3. GEOGRAFIA

Australia (Związek Australijski, Commonwealth of Australia) to państwo położone na półkuli południowej, obejmujące najmniejszy kontynent świata, wyspę Tasmanię i inne znacznie mniejsze wyspy na Oceanie Indyjskim i Spokojnym. To jedyny kraj na świecie, który obejmuje cały kontynent. Siłą rzeczy nie posiada granic lądowych z żadnym państwem.

Jest szóstym pod względem powierzchni państwem świata.

Stolica Australii to Canberra a największe miasto – Sydney oraz Melbourne

Australia jest najniższym i najsuchszym kontynentem świata. Wyróżnia się trzy główne krainy geograficzne:

1. Największy obszar zajmuje Wyżyna Zachodnioaustralijska (Platforma Australijska). Jest to pustynno - stepowa równina, urozmaicona odosobnionymi pasmami górskimi z najbardziej znaną formacją skalną Ayers Rock - największa skała na świecie (monolit skalny). W obrębie wyżyny występują liczne suche doliny i wąwozy. W centralnej części wyżyny znajdują się rozległe obszary pustyń. Największe z nich to Wielka Pustynia Wiktorii, Pustynia Gibsona i Wielka Pustynia Piaszczysta.

2. Drugą wielką krainą geograficzną jest Nizina Środkowoaustralijska (Niziny Wewnętrzne). Składa się z kilku odrębnych nizin, rozdzielonych wzniesieniami. Znajdują się tu m. in. niziny przez które płyną największe rzeki Australii, liczne doliny oraz główne jeziora kontynentu: Eyre, Frome, Blanche.

3. Najwyżej wzniesionym regionem Australii są Wielkie Góry Wododziałowe we wschodniej części kontynentu. Wschodnie stoki bardzo stromo opadają ku nadbrzeżnym nizinom i rozcięte są głębokimi kanionami. Górującym pasmem są Alpy Australijskie, gdzie znajduje się najwyższy szczyt kontynentu, Góra Kościuszki (2228 m n.p.m.). Na północy wznoszą się pasma Gór Błękitnych, Wyżyna New England oraz Wyżyna Atherton. Rozdzielają je szerokie obniżenia i rzeki. W obrębie masywów górskich występują także liczne formy wulkaniczne.

AUSTRALIA PODZIELONA JEST NA STANY:

Australia Południowa

Australia Zachodnia

Nowa Południowa Walia

Tasmania - najmniejszy stan Australii, obejmujący wyspę Tasmanię i kilka mniejszych wysp

Wiktoria

Terytorium Północne

Klimat Australii zmienia się od równikowego wilgotnego na północy, do śródziemnomorskiego i podzwrotnikowego kontynentalnego na południowym-wschodzie i południowym-zachodzie. W regionach zachodniej i środkowej części kontynentu panuje klimat pustynny i półpustynny, gdzie opady występują sporadycznie. Wybrzeże północne i

północno-wschodnie podlega wpływom klimatu monsunowego. Tu też notuje się najwyższe opady w kraju, do ponad 2000 mm rocznie. Pojawiają się tu także tropikalne cyklony.

4. Aborygeni

(z łac. *ab origine* – „od początku”, czyli „ci, którzy byli tu od początku”) – rdzenni mieszkańcy Australii.

Przybyli tam około 40-65 tys. lat temu prawdopodobnie z południowo-wschodniej Azji, przez pomost wyspowy dzisiejszej Indonezji i wyspę Nową Gwineę. Prowadzili koczowniczy tryb życia. Byli uzależnieni od otaczającego ich środowiska i bardzo z nim związani. Do ich podstawowych zajęć należały: łowiectwo i zbieractwo, a w rejonach nadbrzeżnych także rybołówstwo. W 1770 roku, gdy James Cook dotarł do Australii istniało od ponad 500 do 600 plemion aborygeńskich używających, co najmniej 500 indywidualnych języków.

Obecnie Aborygeni zamieszkują głównie słabo zaludnione i nieurodzajne obszary Australii Zachodniej, Queensland i Terytorium Północnego. Liczna populacja Aborygenów zamieszkuje także uboższe przedmieścia w wielkich australijskich miastach.

Aborygeni prowadzili koczowniczy tryb życia. Byli myśliwymi i nomadami. Przemierzali ogromne obszary zakładając tymczasowe obozy w pobliżu zbiorników wodnych. Kiedy tylko skończyły się zapasy jedzenia, wyruszali w dalszą drogę. Handlowali z innymi plemionami, wymieniając z nimi różne towary, np. włócznie.

Aborygeni polowali na zwierzęta, np. kangury. Mięsną dietę uzupełniali tym, co zdołali zebrać: dzikimi roślinami, orzechami, jagodami. Myśliwi używali włóczni z kamiennymi ostrzami, a także drewnianych bumerangów. Niektóre plemiona wykształciły język migowy, dzięki któremu mogły porozumiewać się podczas tropienia zwierząt (na przykład otwierająca się stopniowo dłoń, oznaczała kangura).

Według legendy skała Uluru (Ayers Rock), co oznacza „Miejsce Spotkań”, została stworzona przez dwóch chłopców, którzy w mitycznych czasach bawili się gliną. U podnóża Uluru znajdują się jaskinie z cennymi malowidłami, które przedstawiają mitycznych przodków Aborygenów, np. Mala (kangur) i Liru (wąż).

Didgeridoo, instrument przypominający gigantyczny flet, jest uznawany za jeden z najstarszych instrumentów muzycznych świata. Tradycyjny sposób jego wytwarzania nie zmienił się od tysięcy lat – powstaje on z wyjedzonych przez termyty gałęzi drzew

(np. eukaliptusa), w których drąży się odpowiedni otwór. Aborygeni grali na nim i nadal grają podczas uroczystości plemiennych.

Aborygeni przekazywali z pokolenia na pokolenie legendy, pieśni i tradycje. Ich kultura przetrwała dzięki *corroborees*, ceremoniom towarzyszącym zgromadzeniom plemiennym, podczas których pieśniami, muzyką i tańcem odtwarza się pradawne opowieści o przeszłości Australii. Obecnie żyją głównie w rezerwatach.

5. SYMBOLE:

1) Flaga

Flaga Australii ma niebieskie tło. W lewym górnym rogu znajduje się flaga Wielkiej Brytanii - symbol przynależności do Wspólnoty Brytyjskiej. Niebieski kolor flagi symbolizuje ocean otaczający ze wszystkich stron Australię. Na środku flagi umieszczony został obraz konstelacji Krzyża Południa. 6 gwiazdek na fladze reprezentuje sześć stanów Australii.

2) Herb

Herb Australii jest przedstawiony, jako tarcza, po obu stronach, której stoi kangur i struś emu. Tarcza jest podzielona na 6 części, z których każda zawiera w sobie godło danego stanu. Nad tarczą, na niebiesko-złotym zwoju, umieszczona jest siedmioramienna złota gwiazda. Za tarczą i zwierzętami umieszczone są kwitnące gałęzie australijskiej akacji. Pod tarczą znajduje się wstęga z napisem nazwy państwa.

3) Hymn

Advance Australia Fair (ang.) - *Naprzód, Piękna Australio*, hymn Australii, słowa i muzykę napisał Peter Dodds McCormick. Po raz pierwszy pieśń tę wykonano w dniu św. Andrzeja w 1878 roku w Sydney.

4) Roślina - Złota Akacja

5) Kamień - Opal

6. NAJBARDZIEJ ZNANE MIEJSCA W AUSTRALII:

1) Opera w Sydney — Sydney Opera House

Ikona Sydney, położona na półwyspie Bennelong Point, została zbudowana w latach 1957 – 1973. Zaprojektowali ją architekci Jørn Utzon i Ove Arup, którzy wygrali konkurs na projekt opery. Od 2007 roku opera wpisana jest na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Sydney Opera House jest siedzibą wielu znanych grup artystycznych, takich jak Sydney Symphony, Sydney Theatre Company, The Australian Ballet, Opera Australia. Gmach nie tylko mieści w sobie salę operową, ale również sale teatralne i koncertowe

2) Ayers Rock — Uluru

Słynna piaskowa skała leży w centralnej części Australii, ma ponad 318 metrów wysokości, a jej obwód liczy 8 kilometrów. Jest wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Uluru po raz pierwszy została opisana przez Ernesta Gilesa, brytyjskiego podróżnika, który w 1872 roku nazwał Uluru the remarkable pebble (niezwykły kamyk). Skała zbudowana jest z piaskowców, a w jej skład wchodzi różne minerały, dlatego wydaje się, że zmienia ona kolory. W rzeczywistości jej barwa zależy od pory dnia i padającego na nią światła. Uluru to tradycyjna nazwa skały w języku Aborygenów — australijskich tubylców. Inna nazwa, Ayers Rock, odnosi się do Henryka Ayersa — premiera Australii Południowej. Dla Aborygenów jest to miejsce święte, więc często namawiają turystów, aby nie wchodzili na górę.

3) Wielka Rafa Koralowa — Great Barrier Reef

Ta największa na świecie rafa koralowa zwana jest także Wielką Rafą Barierową. Od 1981 wpisana jest na Listę Światowego dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego UNESCO. Wraz z Morzem Koralowym i lasami tropikalnymi Queensland tworzy ona park morski The Great Barrier Reef Marine Park. W postaci białej smugi na tle oceanu widoczna jest nawet z kosmosu. Rafa jako całość liczy 2 miliony lat, a niektóre jej części nawet 45,5 miliona. Składa się z organizmów żywych — polipów, mięczaków, glonów, otwornic oraz mszywiolów. W niektórych częściach rafy żyją różnorodne formy koralowców. Jest środowiskiem naturalnym dla ogromnej ilości ryb i wodorostów.

4) Góry Błękitne i Trzy Siostry — Blue Mountains and Three Sisters

Na liście światowego dziedzictwa UNESCO znajdują się również Góry Błękitne, położone około 100 km na zachód od Sydney. Góry, stanowiące część Wielkich Gór Wododziałowych, wzięły swą nazwę od mgiełki tworzonej przez olejki eteryczne ulatniające się z eukaliptusów. Najwyższą górą jest One Tree Hill o wysokości 1111 m n.p.m. Jedną z charakterystycznych formacji Gór Błękitnych są Trzy Siostry, czyli Meehni (922 m n.p.m.), Wimlah (916 m n.p.m.) oraz Gunnedoo (906 m n.p.m), powstałe w wyniku erozji piaskowca. Z Trzema Siostrami, podobnie jak z naszym rodzimym Giewontem, wiąże się legenda. Wg niej góry to trzy siostry zamienione w kamień. Siostry

zakochały się w mężczyznach z sąsiedniego plemienia, jednak małżeństwo z nimi było zabronione. Ponieważ wynikła z tego bitwa, szaman zamienił kobiety w kamienie, aby je chronić. Niestety szaman zginął podczas bitwy, a siostry nigdy nie zostały odczarowane. Inną atrakcją turystyczną w Błękitnych Górach jest kolejka linowa Katoomba Scenic Railway. Według Księgi Rekordów Guinnessa jest to najbardziej stroma kolejka na świecie, a została zbudowana jeszcze pod koniec XIX wieku.

5) Wyspa Fraser — Fraser Island

Wyspa Fraser znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. Jest to największa na świecie wyspa piaskowa, leżąca na wschodnim wybrzeżu Australii. Z wyspy możemy obserwować migrujące wieloryby, delfiny oraz dzikie psy dingo (dokarmianie zwierząt surowo wzbronione!). Czasami w pobliżu wyspy grasuje żarłacz tygrysi, jeden z największych rekinów na świecie. Na wyspie znajdują się także najczystsze na świecie jeziora.

7. ŚWIĘTO NARODOWE

26 stycznia to **Dzień Australii**, który jest wspólnym świętem całego narodu australijskiego, w tym czasie odbywa się bardzo wiele specjalnych (nie tylko oficjalnych) uroczystości w całym kraju jak: uroczyste wciąganie flag, salwy armatnie i fajerwerki, ceremonie nadawania obywatelstwa, prezentacje ważnych społecznych nagród oraz imprez sportowych i społecznych. Większość społeczeństwa w Australii uważa, że celebrowanie **Narodowego Dnia Australia** ma doniosłe i ważne znaczenie. Jednak ludności pochodzenia aborygeńskiego ta data kojarzy się z najazdem białej ludności na ich kraj i zniszczeniem ich kultury. Dla czarnej ludności 26 stycznia jest Dniem Żałoby.

8. EDUKACJA

System edukacji w Australii jest jednym z najlepiej zorganizowanych na świecie i jest „przyjazny” emigrantom. Wynika to z faktu, że Australia jest krajem **wielokulturowym** gdzie, co czwarty obywatel tego kraju urodził się poza jego granicami. System edukacji ma umożliwić przybywającym tu nowym emigrantom szybkie odnalezienie się w tym anglojęzycznym i zupełnie nowym świecie.

Schemat edukacji na poszczególnych szczeblach jest koordynowany przez oświatowe władze stanowe oraz rząd federalny - *Department of Education, Employment and Workplace Relations*. Pomiedzy stanami istnieją niewielkie różnice w systemie oceniania, sposobie rozliczania ilości lat spędzonych w szkole podstawowej i średniej, programie

nauczania i nazewnictwie świadectw oraz dyplomów na tym samym etapie edukacji. Niemniej jednak ilość etapów nauczania w poszczególnych stanach jest taka sama i dotyczy czterech podstawowych poziomów:

- **szkoła podstawowa** (*primary school*) – od 6 do 12 lat
- **szkoła średnia** (*high school i senior high school*) – od 12 do 15 lat
- **szkoła zawodowa lub technikum policealne** (*college lub TAFE Institute*)
- **szkoła wyższa** (*university*)

W szkole podstawowej nauka jest mało formalna, nie ma wyodrębnionych konkretnych przedmiotów a zagadnienia z różnych dziedzin nauk realizowane są w obrębie bloków tematycznych. Popularne są indywidualne opracowania i projekty tematyczne (zawsze przy czynnej pomocy nauczyciela), które uczeń realizując zgłębia swą wiedzę. Każda grupa danego roku (klasy) ma swojego nauczyciela, który uczy wszystkiego albo przynajmniej większości zagadnień. Nie stosuje się ocen, które odzwierciedlałyby poziom wiedzy ucznia. Nie ma pojęcia prac domowych; wiedza jest przekazywana i utrwalana w trakcie zajęć szkolnych. Jeśli uczeń wyprzedza program, może na wniosek nauczyciela zostać przeniesiony do starszej klasy. Jeśli nie daje sobie rady, będzie powtarzał rok. Zamiast świadectw na koniec roku, rodzice ucznia otrzymują pisemną ocenę jego indywidualnych zdolności, predyspozycji i osiągnięć w stosunku do zrealizowanego programu (*report*), z informacją o przejściu na następny rok.

System australijski narzuca obowiązek nauki przez 10 lat, co oznacza, że na poziomie roku 10-ego (w wieku 15 lat) można zakończyć edukację. Jeśli po ukończeniu 10-tego roku nauki uczeń zamierza kształcić się dalej i decyduje się zdawać maturę to musi sobie wybrać przedmioty na rok 11-ty, w tym język angielski, który jest przedmiotem obowiązkowym. Dziecko w wieku 15 lat dokonuje już życiowych wyborów, które wyznaczają wybór przyszłej dziedziny studiów i poważnie wpływają na jego dorosłą przyszłość. Do podjęcia tej ważnej decyzji uzyskuje wsparcie nie tylko ze strony rodziców, ale również szkoły, która oferuje pomoc i indywidualne doradztwo w wyborze przedmiotów pod kątem przyszłej kariery oraz możliwości i zdolności ucznia.

Rok szkolny w szkołach podstawowych i średnich rozpoczyna się pod koniec stycznia i trwa do połowy grudnia. Od połowy grudnia do końca stycznia trwają około 6 - tygodniowe wakacje letnie. Rok podzielony jest na 4 okresy (*terms*), a każdy z nich trwa 9, 10 lub 11 tygodni (razem stanowi to około 40 tygodni nauki w roku). Poprzedzielane są one trzema dwutygodniowymi okresami ferii.

Duża liczba zajęć prowadzona jest przy użyciu komputerów. Dzieci, które pochodzą z rodzin, które w domu posługują się językiem innym niż angielski, mają możliwość uczyć się angielskiego w formie przystosowanej do ich możliwości; przedmiot ten nie nazywa się

English, lecz **ESL** (*English as a Second Language*). Będą się też uczyć jednego języka obcego, przy czym do wyboru są języki europejskie i azjatyckie.

9. GOSPODARKA

Australia jest krajem wysoko rozwiniętym gospodarczo. W dużej mierze zawdzięcza to ogromnym i różnorodnym zasobom surowców mineralnych. W eksporcie węgla kamiennego, boksytów i wełny Australia zajmuje pierwsze miejsce w świecie, drugie - w eksporcie aluminium i rud żelaza, trzecie - cynku, srebra i złota.

Pod względem eksportu pszenicy i bawełny jest na miejscu czwartym, na piątym w eksporcie mięsa, a na szóstym w eksporcie miedzi, cukru i ryżu. Duże znaczenie ma również węgiel brunatny, gaz ziemny, nikiel, cyna, mangan, wolfram oraz wiele innych metali i surowców niemetalicznych.

Rolnictwo jest wysoko zmechanizowane i intensywne. Bardzo rozbudowane są systemy sztucznego nawadniania. Warunki naturalne sprzyjają głównie rozwojowi hodowli. Naturalne pastwiska stanowią ponad 50% powierzchni kraju. Najważniejszą rolę odgrywa hodowla owiec.

Trudności w uprawie powodują długotrwałe susze i plagi szarańczy.

Dominujące znaczenie w tworzeniu produktu krajowego brutto, aż 70%, ma natomiast sektor usług. Świadczy to o wysokim poziomie rozwoju gospodarki kraju.

Rybołówstwo w gospodarce ma znaczenie drugorzędne. Poławia się głównie: ostrygi, kraby, homary, krewki oraz perły.

Około 5% dochodów państwa pochodzi z turystyki. Australię odwiedza rocznie ponad 2 mln turystów. Do najciekawszych obiektów turystycznych możemy zaliczyć: Wielką Rafę Koralową, Złote Wybrzeże, Górę Kościuszki i Tasmanię.

W komunikacji ważną rolę odgrywa żegluga pomiędzy portami własnego państwa (żegluga kabotażowa) oraz transport lotniczy. W Australii jest ponad 400 lotnisk (najwięcej na świecie). Jest to najbardziej zmotoryzowany kraj świata.

10. NAJSŁYNNIEJSI AUSTRALIJCZYCY

1) AKTORZY:

Nicole Kidman - urodziła się na Hawajach, dzięki czemu ma podwójne, amerykańskie i australijskie, obywatelstwo. Pierwsze trzy lata swojego życia spędziła w Waszyngtonie, gdzie jej ojciec prowadził badania nad rakiem. Gdy miała 4 lata rodzina powróciła do rodzinnej Australii, do Sydney, gdzie matka zapisała ją na lekcje baletu, a w cztery lata później na kurs

pantomimy. W wieku 11 lat Nicole zaczęła występować na scenie. Zdobyła nagrodę Oscara w kategorii najlepszej aktorki pierwszoplanowej („*Godziny*”) oraz trzy Złote Globy.

Cate Blanchett - Początkowo nie interesowała się aktorstwem, studiowała ekonomię na uniwersytecie w Melbourne. Szybko jednak porzuciła szkołę i zaczęła podróżować. W 1992 roku ukończyła Narodowy Instytut Teatralny w Australii. Z powodzeniem grała w teatrze, już za swój pierwszy występ otrzymała wyróżnienie. Prawdziwym sukcesem okazał się film "*Elizabeth*", gdzie wcieliła się w postać angielskiej królowej Elżbiety I. Otrzymała za nią wiele nagród. Aktorka dołączyła do obsady "*Władcy Pierścieni*" jako piękna i mądra Galadriela. Ta rola przyniosła aktorce nowe grono fanów i jeszcze większą popularność na całym świecie. Blanchett otrzymała dwa Oscary: dla najlepszej aktorki pierwszoplanowej („*Blue Jasmine*”) oraz dla najlepszej aktorki drugoplanowej („*Aviator*”)

Hugh Jackman - urodził się w Sydney. Ukończył elitarną szkołę dla chłopców - Knox Grammar School. Po skończeniu szkoły średniej poszedł na studia dziennikarskie na University of Technology. Kiedy ukończył licencjat zmienił swoje plany życiowe, rozpoczynając kurs aktorski w Sydney's Actors' Centre. Do 2000 roku był znany tylko w Australii. Dopiero rola Wolverine'a w hicie Bryana Singera „*X-Men*” otworzyła mu drzwi do kariery w Hollywood. Docenione przez publiczność przedstawienie jednego z najbardziej popularnych superbohaterów komiksowych sprawiło, że Jackman został zauważony i jego kariera rozwinęła się.

MUZYCY:

Kylie Minogue - urodzona 28 maja 1968 w Melbourne w Australii wokalistka, autorka tekstów piosenek i aktorka, wydała 12 albumów studyjnych, składankę *Ultimate Kylie* oraz zapisy koncertów i dużą liczbę singli. Jej płyty rozeszły się w nakładzie 68 milionów egzemplarzy na całym świecie.

AC/DC - australijski zespół hardrockowy założony w Sydney w 1973 roku przez braci Angusa i Malcolma Youngów. Zespół jest uznawany m.in. za pioniera muzyki hardrockowej. Członkowie zespołu, mimo wszystko, zawsze klasyfikowali swoją muzykę jako "rock & roll". W 1979 roku, zespół nagrał jeden ze swoich najpopularniejszych albumów „*Highway to Hell*”. Do dzisiaj, AC/DC sprzedało ponad 200 milionów albumów na całym świecie. „*Back in Black*” został sprzedany w ponad 49 milionach kopii, w tym ponad 22 miliony w USA, dzięki czemu jest drugim najlepiej sprzedającym się albumem w historii oraz najlepiej sprzedającym się albumem jakiegokolwiek zespołu. AC/DC jest sklasyfikowane na 4 pozycji

listy na 100 Najlepszych Artystów Hard Rocka sporządzonej przez VH1 oraz na 7 pozycji listy MTV na Najlepsze Zespoły Metalowe Wszechczasów.

SPORTOWCY

Mark Webber - urodzony 27 sierpnia 1976 w Queanbeyan, Nowa Południowa Walia, australijski kierowca wyścigowy. W latach 2002-2013 startował w Formule 1, gdzie trzykrotnie kończył sezon na trzeciej pozycji.

Ian Thorpe - urodzony 13 października 1982 w Sydney – australijski pływak. Wielokrotny mistrz olimpijski, mistrz i rekordzista świata. Nazywany Thorpie bądź Thorpedo. Czterokrotnie wybierany pływakiem roku na świecie. W 2000 roku został wybrany najlepszym sportowcem roku w Australii. Odznaczony Orderem Australii.

Catherine Freeman - urodzona 16 lutego 1973 w Mackay, australijska lekkoatletka pochodzenia aborygeńskiego, biegająca przede wszystkim na 400 metrów. Jako Aborygenka, jest uważana za wzór do naśladowania dla innych Aborygenów, jak również dla nie-Aborygenów jest symbolem pojednania ludności rdzennej z ludnością europejską (australijską) i nadejścia lepszych czasów dla Aborygenów. Do największych jej sukcesów należy zaliczyć dwukrotne mistrzostwo świata (w 1997 i 1999) oraz 2 medale olimpijskie: srebrny w 1996 i złoty w 2000.

LITERATURA:

Patrick White - urodzony 28 maja 1912 w Londynie, zmarł 30 września 1990 w Sydney – australijski prozaik, poeta i dramaturg. Laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1973. Najwybitniejszy utwór w dorobku pisarza ukazał się w 1961. „Wóz ognisty” to rozbudowana, wielowątkowa panorama australijskiego społeczeństwa w pierwszej połowie XX wieku.

Andrew Barton "Banjo" Paterson - urodzony 17 lutego 1864 w Narambla, Nowa Południowa Walia, Australia; zmarł 5 lutego 1941 w Sydney, Australia. Był australijskim „poetą buszu” (*bush poet*), dziennikarzem i autorem. Autor wielu wierszy i ballad poruszających tematy z australijskiego życia, skupiających się szczególnie na problematyce obszarów wiejskich i, w szczególności okolice miejscowości Binalong (Nowa Południowa Walia), gdzie spędził znaczną część swojego dzieciństwa.

CIEKAWOSTKI ZWIĄZANE Z AUSTRALIĄ

1. Australia jest zadziwiająca wielka. W jej obszarze można by zmieścić większość państw europejskich. Na szerokość ma ponad 4000 km; to tyle co odległość z Moskwy do Londynu. Lot z Sydney do Melbourne, to nie jak lot z Warszawy do Krakowa; to jak lot z Warszawy do Frankfurtu.
2. Największe pastwisko w Australii ma 24 000 km², co oznacza że jest nieco większe od Izraela.
3. Gdyby poskładać wszystkie kawałki dachu Opery w Sydney, to stworzyłyby one idealną kulę (architekt Opery zainspirował się pomarańczą).
4. Popularna nazwa zrobionego sobie samemu zdjęcia "selfie", pochodzi z Australii.
5. Australia była drugim krajem na świecie, który przyznał kobietom prawa wyborcze (pierwszym była Nowa Zelandia).
6. W 2010 roku przełożono debatę przedwyborczą między byłą premier Gillard, a obecnym premierem Abbotem, ze względu na finał programu Masterchef.
7. W Australii żyją średnio 3 osoby na kilometr kwadratowy.
8. Pierwszymi policjantami w Australii zostali... dobrze zachowujący się więźniowie.
9. Od 1979 roku nikt w Australii nie umarł od ukąszenia pająka.
10. W Australii znajduje się najdłuższy płot na świecie, ma 5614 km długości i jest dwa razy dłuższy niż Mur Chiński. Powstał, żeby odgradzić południowo-wschodnią i stosunkowo żyzną część Australii oraz uchronić stada owiec przed dzikimi psami dingo (płot nazywa się Dingo Fence).
11. Emu i kangury nie potrafią chodzić do tyłu. Między innymi dlatego znajdują się w australijskim godle narodowym (symbolizują naród idący na przód). Australijczycy zjadają zwierzęta ze swojego godła. Mięso kangura można kupić w każdym supermarkecie.
12. W Australii są tysiące plaż. Jeśli odwiedzałbyś jedną dziennie, to odwiedzenie wszystkich zajęłoby ci prawie 30 lat.
13. W Melbourne jest największa populacja Greków poza Grecją.
14. W Australii jest 75,5 miliona owiec. To 3,3 razy więcej niż ludzi.
15. W Australii jest więcej kangurów niż ludzi.
16. Osa morska (Box Jellyfish, meduza) zabiła w Australii więcej ludzi niż szkaradnica, rekiny i krokodyle razem wzięte.
17. W Tasmanii jest najczystsze powietrze na świecie.
18. 63% Australijczyków ma nadwagę.
19. Naukowcy twierdzą, że Aborygeni żyją w Australii od 50 000 lat. To najstarsza kultura na świecie. Do dziś nie wiadomo, jak dostali się na ten kontynent, ale prawdopodobnie łódkami z Indonezji.

20. 1/4 Australijczyków urodziła się poza Australią.
21. Najdłuższy prosty odcinek drogi ma 146km i znajduje się w Australii. Droga nazywa się Nullarbor Plain.
22. Jednymi z największych szkodników w Australii są przywiezione z Europy króliki, ropuchy i koty domowe.
23. Canberra, stolica Australii, to sztucznie stworzone miasto. Powstało, gdy Melbourne i Sydney nie mogły dojść do porozumienia, gdzie powinna znajdować się stolica. Canberra leży pomiędzy Melbourne, a Sydney.
24. Trzy lata z rzędu Melbourne zostało uznane na najlepsze miasto do życia na świecie.
25. Koale śpią po 18 godzin dziennie.
26. Słowo 'barbie' oprócz popularnej lalki barbie, oznacza w Australii także barbecue; Australijczycy uwielbiają skróty, np.: roo to kangaroo, Aussie to Australijczyk, a arvo znaczy afternoon.
27. Australijczycy czytają najwięcej gazet na głowę na całym świecie.
28. Burger King w Australii nazywa się Hungry Jacks.
29. Australia to jedyny kontynent na świecie, gdzie nie ma aktywnego wulkanu.